

МОНГОЛЬСЬКИЙ НАПРЯМ У НАУКОВІЙ БІОГРАФІЇ ОЛЕКСІЯ ТЕРЕНОЖКІНА*Валерій САЄНКО**вільний історик, e-mail: saykolaksay@gmail.com*

Географія дослідницьких інтересів та особистих польових спостережень видатного археолога Олексія Івановича Тереножкіна охоплює величезні території – від Центральної Європи до “глибин Азії”. Він вивчав впливи Гальштату на генезу скіфських культур на українських землях, а в пам’ятках на сході постійно шукав додаткової аргументації для підтвердження свідоцтв про міграційний шлях скіфів.

Ще на початку своєї наукової кар’єри О.І. Тереножкін планував виїхати до Монголії на два роки для проведення досліджень. Цей епізод взагалі жодного разу не згадано у написаних на сьогодні біографічних розвідках та в опублікованих джерелах.

Наведено три листи періоду 1932–початку 1933 рр. з переписки між О.І. Тереножкіним та геологом М.А. Меєровим, виявлені в особистому архіві вченого, де висвітлено зазначені події.

Те, що вчений звернувся до геологічної експедиції, пояснюється частково тим, що археологічні дослідження в країні в цей період значно скоротилися. Втім учений мав й інші зв’язки безпосередньо з геологічними установами чи відділами.

Треба наголосити, що в ці роки О. Тереножкін не просто проводив розкопки в Середній Азії та цікавився її старожитностями “взагалі”, а став спеціалізуватися саме на середньовічній історії та археології.

Вчений також займався підготовкою праці з історії Монголії. Він був упевнений у своїх силах та планував у випадку переїзду написати за один-два роки підручник. І лише через низку обставин Олексій Іванович не став одним із засновників монгольської археології.

Ключові слова: біографістика, епістолярій, історія археології, Олексій Тереножкін, Центральна Азія, Монголія.

Географія дослідницьких інтересів та, що важливо, особистих польових спостережень видатного археолога-“енциклопедиста” Олексія Івановича Тереножкіна охоплює величезні території – від Центральної Європи до “глибин Азії”. Він вивчав впливи Гальштату на генезу скіфських культур на українських землях, а в пам’ятках на сході постійно шукав додаткової аргументації для підтвердження свідоцтв про міграційний шлях скіфів. Учений послідовно дотримувався центральноазійської теорії щодо походження скіфської культури, принесеної у Передкавказзя та Надчорномор’я вже в готовому вигляді. Після славнозвісних розкопок кургану Аржан він відгукнувся на публікацію матеріалів ґрунтовою рецензією.

Але ще на початку своєї наукової кар’єри О. Тереножкін сам мало не потрапив до Монголії. Цей епізод взагалі жодного разу не згадано у написаних на сьогодні біографічних розвідках та в опублікованих джерелах [див. напр.: Из жизни..., 2006; Гречишкина, 2011, с. 141–144]. Втім із переписки вченого з геологом М. Меєровим можна дізнатися про його наміри виїхати туди на два роки, або й на довший час, для музейної роботи та, напевно, для проведення археологічних досліджень.

Нижче публікуються три листи, виявлені в особистому архіві О. Тереножкіна. Треба зазначити, що вчений дуже уважно ставився до різноманітних документів, зокрема, й до свого листування, – вони зберігалися, незважаючи на переїзди, сімейні негаразди та лихоліття війни.

Перший лист М. Меєрова прийшов з Омська до Москви у липні 1932 р. З його змісту можна зрозуміти, що О. Тереножкін шукав собі роботу археолога в геологічній експедиції.

Нагадаємо, що в польові сезони 1929 і 1930 рр. він співпрацював з експедиціями М. Воеводського та А. Бернштама і провів розвідки в долинах річок Чу і Талас в Киргизії.

Цікаво, що, як писав В. Кольченко [Кольченко, 2002, с. 47], “можна, припустити, що 1931 р. він працював у Центральному Казахстані, оскільки точно відомо про роботу О. Тереножкіна у Західному Казахстані, на берегах Уралу, які, так би мовити, закривали його розвідки у степовій частині Азії”. Але 1931 р. О. Тереножкін вимушений був після виключення з університету провести літо в Заураллі та обмежитись фіксацією наскельних писаниць. Утім наступного року він усе ж намагався потрапити ще далі на схід Азії, можливо, насправді, діючи за певним планом (тоді В. Кольченко в цілому не помилявся у своїх аналітичних спостереженнях щодо існування якоїсь стратегії експедиційних досліджень, якою міг керуватися О. Тереножкін).

Те, що вчений звернувся до геологічної експедиції, пояснюється частково тим, що археологічні дослідження в цей період значно скоротилися.

Довідавшись з листа, що роботи для нього поки немає, О. Тереножкін узяв відпустку і самостійно проводив розвідки по узбережжю р. Урал – з 14 серпня по 6 вересня 1932 р.

Десь 18 жовтня вчений отримує другого листа від М. Меєрова, вже з Улан-Батора. З нього він дізнався про запрошення працювати в Монголії, в столичному музеї (схоже, що там був тоді тільки один краєзнавчий музей етнографічно-геологічного профілю, де історична частина була представлена невиразно). З 1924 р. в Ургі працював Монгольський народний музей, а влітку 1927 р. А. Сімуков організував відкриття цього музею в колишньому палаці Богдо-Гегена. Він був директором Державного музею до початку 1931 р. Схоже, що саме на цю посаду запрошували О. Тереножкіна.

Також геолог питав, чи вийшла його книжка. Очевидно, вона повинна була друкуватися через Товариство пролетарського туризму – там О. Тереножкін на той час працював (можливо, через це товариство вони і познайомилися). Водночас, вчений мав й інші зв'язки безпосередньо з геологічними установами чи відділами. Так, він викладав партійно-історичні дисципліни у Алапаєвському геологорозвідувальному технікумі (з 24.10.1930 р. по 01.08.1931 р.) [САТІ, трудовий список, арк. 1]; під час роботи в Московському обласному музеї (з 15.08 по 12.09.1931 р.) організовував виставки корисних копалин [САТІ, довідка від 25.11.1931 р.]; працював на посаді завідувача геологорозвідувального відділу (з 15.11.1931 р. по 15.01.1932 р.) в Управлінні по організації та будівництву ВПВТ та ЦМТ¹ [САТІ, довідка від 21.04.1932 р.].

О. Тереножкін відповів згодою на пропозицію їхати до Монголії та надіслав свою автобіографію.

Рис. 1. Олексій Тереножкін. Дата на звороті – 7 вересня 1929 р.

Fig. 1. Oleksiy Terenozhkin. The indorse date 7 September, 1929

¹ Постанова про організацію Центрального музею техніки та Всесоюзної постійної виставки техніки була ухвалена 1931 р.

Рис. 2. Олексій Тереножкін. Кінець 1920-х–початок 1930-х рр.
Fig. 2. Oleksiy Terenozhkin. The end of 1920s–the beginning of 1930s

Рис. 3. Олексій Тереножкін. Дата на звороті – 5 травня 1934 р.
Fig. 3. Oleksiy Terenozhkin. The indorse date 5 May, 1934

Потім вчений отримав ще одного листа від М. Меєрова, який на сьогодні виявити не вдалося (там геолог, ймовірно, дорікав О. Тереножкіну, що той досі не їхав), і вже на нього пише відповідь, яка збереглася в його архіві у вигляді чернетки (лист закінчується заявою з кількома правками про прийняття на роботу, а документ повинен бути на окремому аркуші і без перекреслень). Схоже, що лист писали на початку 1933 р. О. Тереножкін підтвердив своє бажання працювати у Монголії, говорив про готовність оперативно виїхати, але видно, що він вже “пустив коріння” у Державному історичному музеї та ДАІМК – з 1 квітня збирався працювати там за сумісництвом. Перспектива виконувати обов’язки завідувача відділу та створювати підрозділ з історії феодалізму Середньої Азії була вельми заманливою.

Влітку 1933 р. вчений домовився про роботу на новобудовах в експедиції Б. Гракова, теж сподіваючись на якісь наукові здобутки не лише для одного начальника. Потім він у березні 1934 р. подав документи до аспірантури і переїзд втратив сенс. 5 травня О. Тереножкін звільнився з Товариства пролетарського туризму [САТІ, трудовий список, арк. 3] і отримав відрадження з 1 липня по 1 жовтня в експедицію у Хорезм [САТІ, посвідчення]².

Треба наголосити, що О. Тереножкін не просто проводив розкопки в Середній Азії та цікавився її старожитностями “взагалі”, а став спеціалізуватися в ті роки саме на середньовічній історії та археології.

Підводячи підсумок своїх юнацьких захоплень епохою пізньої бронзи Заволжя, вчений підготував статтю “Поселения времени родового общества на р. Иргизе” (вона й досі чекає на публікацію), а наступні свої роботи присвятив вже виключно питанням азійського середньовіччя. Першими з них були дві рецензії на праці А. Якубовського “К вопросу о

² Але на посаду старшого наукового співробітника відділу обліку та охорони пам’яток Державного історичного музею О. Тереножкін зарахований лише після повернення з експедиції – з 25.10.1934 р. [САТІ, трудовий список, арк. 4].

происхождении ремесленной промышленности Сарая Берке” [Тереножкин, 1932, с. 75–77] і “Феодализм на Востоке”³ та повідомлення за результатами розвідок 1929 р. [Тереножкин, 1935, с. 138–150]. Також відомо, що вчений написав статті: “Татарские погребения под Орском”⁴, [рукопис зберігся: НА ІА НАНУ, ф. 27, спр. 4]; “Струнный музыкальный инструмент из могилы половецкого феодала”; і працював над роботою “Феодализм в Золотой Орде по памятникам материальной культуры” [САТІ, анкета]. Останні два рукописи поки не виявлено.

26-річний вчений також займався підготовкою праці з історії Монголії. Він був впевнений у своїх силах та планував у випадку переїзду написати за один-два роки підручник. І лише через низку обставин (зокрема, через поганий поштовий зв'язок між Улан-Батором та Москвою) Олексій Іванович не став одним із засновників⁵ монгольської археології – задовго до експедицій С. Кісельова⁶, А. Окладнікова та В. Волкова.

* * *

[М. Меєров – О. Тереножкіну, відправлено з Омска до Москви, 30 червня 1932 р., 1 арк., 2 стр.; написано олівцем; подано мовою оригіналу зі збереженням особливостей правопису].

30/VI-32. Омск

Тереношкин?! 27/VI говорил по поводу тебя с нач. экспедиции. Как и предполагал, сейчас тебе предложит работу нельзя. Твои услуги могут понадобиться летом 1933 года. Поэтому уже с мая или даже с апреля тебе надо будет оформляться для поездки.

Через месяца 4 (к концу этого года), я уже смогу прислать тебе условия работы: твой “чин”, оклад, обязанности и пр. Твой склад работника для экспедиции нужен – поэтому думаю, что через год в это время я уже увижу тебя у себя в гостях.

Посылаю тебе несколько строк для лекции к викторинам. Думаю, что головоломки надо использовать.

Пока, крепко жму руку

М. Меєров

Фото пришлет Плясуновский.

* * *

[М. Меєров – О. Тереножкіну, відправлено 28 вересня 1932 р.⁸ з Улан-Батора до Москви, отримано 18 жовтня 1932 р. 1 арк., 4 стр.; написано чорним чорнилом; конверт; подано мовою оригіналу зі збереженням особливостей правопису].

27/IX-32. У.[лан] Батор.

Добрый день, тов. Тереношкин!

Пишу тебе третье письмо, не надеясь, что первые два попали к тебе в руки. До сих пор Ангара сильно разлита, сообщение с СССР скверное и письма идут очень долго. У меня к тебе есть серьезное дело. Здесь, в Улан-Баторе, существует очень интересный по содержанию, но беспорядочно содержащийся музей. Штат его – человек 15, включая фотографа, столяра, макетчика (без уборщиков, сторожей и т. д.). Эти люди в музейной работе очень мало

³ Якубовский А. Феодализм на Востоке. Столица Золотой Орды – Сарай Берке. Исторический очерк к выставке в зале 31 Государственного Эрмитажа. – Л.: Изд-во ГАИМК, 1932. – 52 с.

⁴ Рукопис готували для “Известий ГАИМК”.

⁵ Раніше археологічні дослідження в Монголії проводила експедиція П. Козлова у 1924–1926 рр. В її складі працювали С. Теплоухов і Г. Боровка.

⁶ С. Кісельов (1905–1962) досліджував у 1947–1949 рр. столицю Каракорум та інші міста. До речі, він давав Олексію Івановичу рекомендацію для вступу до аспірантури [САТІ, рекомендація].

⁷ Безсумнівно, що в обох наведених листах кореспондент пише прізвище Тереножкіна з помилкою – графіка ж та и у нього досить відмінна. Натомість сам Олексій Іванович писав ці букви практично однаково, що і ввело в оману М. Меєрова.

⁸ На поштовому штемпелі конверта зображена свастика – з часів середньовіччя розповсюджений в Монголії символ.

разбираются, на работу в музей попали случайно – поэтому масса материала этнографического и геологического лежит неиспользованным. Музей обратился к нам с просьбой выделить кого либо из геологов для работы у них. Мы этого сделать не могли, ибо своей работы по горло. А из Москвы на запросы отвечают отказом.

Не взял ли бы ты на себя обязанности зав. музеем года на два? Только работать придется, вероятно, не в одном гос. музее. У нас, при экспедиции, тоже через месяца два-три начнется организация небольшого музея (уже есть помещение, заказана мебель, витрины и пр). Придется и ему помочь или консультациями, или непосредственной работой.

Жизнь здесь в материальном и бытовом отношении хороша. Питание, одежда, обувь – прекрасна и дешева.

Советская колония имеет свой клуб, где довольно живо ведется работа. Это, примерно, похоже на центральный клуб какого либо профсоюза в Москве. Даже коллектив массовиков, спаянный, живой, энергичный работает в нем (этот уж организованный мной).

Подумай серьезно над возможностями твоей работы в Монголии и сообщи мне результаты по адресу: Монголия. Улан-Батор. Геолого-Разведочная Экспедиция. М.А. Меерову. Вышла ли моя книжка? Если вышла, пришли по этому же адресу.

Крепко жму руку

М. Мееров

Быстрее сообщи твое мнение о работе здесь. Пошли письмо воздушной почтой.

* * *

[О. Тереножкін – М. Меерову, початок 1933 р. (?), Москва. 1 арк., 4 стр.; написано синім чорнилом; чернетка; подано мовою оригіналу зі збереженням особливостей правопису].

Здравствуй, Мееров!

Спасибо, что ты не забываешь обо мне и ругаешься, очень доволен, большое спасибо!

Желания работать у Вас в Монголии я не изменил нисколько, пыл к Монголии не остыл. Твое первое письмо я получил и отвечал, но видно оно до тебя не дошло. В нем я писал и о своем согласии и прилагал свою биографию, для того чтобы ты мог начать действовать за меня и тем самым ускорить разрешение этого вопроса. Но видно мое письмо не дошло до тебя. А если бы оно дошло до тебя, я может быть, был бы уже у Вас.

В этом письме я посылаю то же, что и в первом письме, т. е. биографию, которая у меня сохранилась и заявление, к которому ты припиши сам имя того учреждения или лицо, к которому его нужно адресовать.

Работаю так же как работал и раньше методистом сектора кадров. Хотел перейти работать в исторический музей, проще сказать, меня пригласил директор этого музея т. Воробьев⁹. Звал он меня на хорошее дело – начать организацию отдела Средне-Азиатского феодализма. Такого отдела в Историческом музее нет и не было. Перспектива разработки его мне весьма улыбалась. Но ... у Истор. муз. не оказалось квартир; я же живу в квартире ЦС ОПТэ, а раз я уйду из ЦС, то и буду вынужден освободить и квартиру. Такое прекрасное дело распалось из за квартиры. Договорился работать по совместительству, к чему и приступлю с первого апреля.

Над историей Монголии немного работаю, особенно за последнее время, в связи с разрабатываемой по Московск. отделению Гос. Акад. Мат. культ. [МО ГАИМК] теме – мусульманство и ламаизм в Золотой Орде.

Ты пишешь, что у вас нет учебников, и в частности отсутствует учебник по истории Монголии, это пустяки: через один год работы мы сумеем его состряпать, а за два года у нас будет прекрасный учебник. Литература и другие источники есть и довольно богатые.

⁹ Воробйов Павло Іванович (1892–1937) – радянський науковець-сходознавець, займався переважно організаційно-педагогічною та видавничою справами. У 1926–1930 рр. працював директором Руського музею, з 1934 р. він директор Музею етнографії. Историчним музеєм у Москві завідував у 1932–1934 рр. З 1936 р. – урядовий радник у МНР, потім репресований за надуманим звинуваченням у шпигунстві на користь Японії.

Так вот по этому поводу я хотел еще вот о чем поговорить с тобой. Библиотека у Вас там, конечно, имеется, но я сомневаюсь только в том, достаточно ли она богата литературой специального назначения – исторической. Если уже я поеду, то считаю необходимым провести в Москве и Ленинграде подготовительную работу, чтобы приехав на место не ахать от отсутствия некоторых мелочей. Если некоторые вещи и окажутся дублетными, если они окажутся уже имеющимися в Улан Баторе, то это Монголии будет только на пользу. Для закупки такой библиотеки я думаю нужно тысяч тридцать на первое время. Без нее трудно будет начинать работать, необходимо закупить хотя бы основное, главное. Я только не знаю как это можно бы было оформить, но это очень важно. Книги основа работы, в шутку сказать, без них историю не напишешь. Ты об этом поговори серьезно, может это можно проделать каким нибудь образом через Монгольское представительство или посредством особого поручения мне лично через Московское отделение Государственной Академии Материальной Культуры (Красная Площадь, 2).

О себе. Выхать я могу во всякое время. Для этого нужна лишь законченная договоренность. Могу ехать на два года. [закреслено: Как минимум для меня и даже более] Вместе со мной должен будет поехать мой брат, 18 летний парень – мой воспитанник¹⁰. Жена моя должна будет остаться в Москве для окончания Медфака.

Еще, по заключению договора перед отъездом на работу намерен обязательно побывать у своих домашних в Геленджике на Северном Кавказе¹¹, сроком на две недели или на три недели. Я их, своих родных, три последние года не видал – пропутешествовал.

Заявление

[закреслено: Прошу] Предлагаю свои услуги по работе в Монголии прошу [закреслено: Вашего] Вас назначить меня на должность научного сотрудника по разделу истории Монголии.

[підпис:] А Тереножкин

ЛИТЕРАТУРА

САТІ

Анкета О.І. Тереножкіна для вступу до аспірантури ДАІМК. 27.03.1934 р.

Лист М.А. Меєрова до О.І. Тереножкіна. 30.06.1932 р.

Лист М.А. Меєрова до О.І. Тереножкіна. 18.10.1932 р.

Лист О.І. Тереножкіна до М.А. Меєрова. Початок 1933 р.

Рекомендація С.В. Кісельова О.І. Тереножкіну для вступу до аспірантури ДАІМК. 27.03.1934 р.

Довідка, видана О.І. Тереножкіну, що він працював у Московському обласному музеї 25.11.1931 р.

Довідка, видана О.І. Тереножкіну, що він працював в Управлінні по організації ВПВТ та ЦМТ. 21.04.1932 р.

Трудовой список. Тереножкин Алексей Иванович. 1931–1938 рр.

Посвідчення. 26.06.1934 р. [О.І. Тереножкін відряджається в Південний Хорезм].

Гречишкина М.В. (2011). А.И. Тереножкин – малоизвестные факты научной биографии (1930–1935 гг.) // История археологии: личности и школы. – СПб. – С. 141–144.

Из жизни Алексея Тереножкина (написано его рукой, собрано его сыном) (2006) / А. Ильинский. – К. – 112 с.

Кольченко В.А. (2002). Археологические исследования в Кыргызстане в 1928–1930 гг. (работы М.П. Грязнова, М.В. Воеводского, А.И. Тереножкина и Палеоэтнологической экспедиции ГАИМК) // Степи Евразии в древности и средневековье. Материалы конференции, посвященной 100-летию М.П. Грязнова. – Кн. I. – СПб. – С. 43–46.

¹⁰ Василь Тереножкін народився 1914 р. Вчився в Московському державному університеті. Під час війни загинув на фронті (пропав безвісті у вересні 1941 р.).

¹¹ У м. Геленджик переїхали маги Олексія Івановича, його сестра Варвара та брат Олександр.

НА ІА НАНУ Ф. 27. – Спр. 4: Тереножкин А.И. Татарские могилы около г. Орска: Машинопис, малюнки, фото.

Тереножкин А.И. (1932). Ремесленная промышленность Сарая Берке // Известия ГАИМК. – № 5–6. – С. 75–77.

Тереножкин А.И. (1935). Археологические разведки по р. Чу в 1929 г. // Проблемы докапиталистических обществ. – № 5–6. – С. 138–150.

Тереножкин А.И. (1932). Якубовский А.Ю. К вопросу о происхождении ремесленной промышленности Сарая Берке, Известия ГАИМК, 1931: Рецензия // Сообщения ГАИМК. – Л. – № 5–6. – С. 75–77.

REFERENCES

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Anketa O.I. Terenozhkina dlia vstupu do aspirantury DAIMK. 27.03.1934 r. (in Ukrainian).

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Lyst M.A. Meerova do O.I. Terenozhkina. 30.06.1932 r. (in Russian).

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Lyst M.A. Meerova do O.I. Terenozhkina. 18.10.1932 r. (in Russian).

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Lyst O.I. Terenozhkina do M.A. Meerova. Pochatok 1933 r. (in Russian).

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Rekomendatsiia S.V. Kiselova O.I. Terenozhkinu dlia vstupu do aspirantury DAIMK. 27.03.1934 r. (in Russian).

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Dovidka, vydana O.I. Terenozhkinu, shcho vin pratsiuвав u Moskovskomu oblasnomu muzei 25.11.1931 r. (in Russian).

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Dovidka, vydana O.I. Terenozhkinu, shcho vin pratsiuвав v Upravlinni po orhanizatsii VPVT ta TsMT. 21.04.1932 r. (in Russian).

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Trudovyi spysok. Terenozhkyn Aleksei Ivanovych. 1931–1938 rr. (in Russian).

Simeinyi arkhiv Terenozhkinykh Illinskykh. Posvidchennia. 26.06.1934 r. [O.I. Terenozhkin vidriadzhaetsia v Pivdennyi Khorezm] (in Ukrainian).

Grechishkina, M.V. (2011). A.I. Terenozhkin – maloizvestnye fakty nauchnoj biografii (1930–1935 gg.). *Istorija arheologii: lichnosti i shkoly.* Sankt-Peterburg, 141–144 (in Russian).

Il'inskij, A.A. (Compl.) (2006). *Iz zhizni Alekseja Terenozhkina (napisano ego rukoj, sobrano ego synom).* Kiev, 112 pp. (in Russian).

Kol'chenko, V.A. (2002). Arheologicheskie issledovanija v Kyrgyzstane v 1928–1930 gg. (raboty M.P. Grjaznova, M.V. Voevodskogo, A.I. Terenozhkina i Paleojetnologicheskoi jekspedicii GAIMK). *Stepi Evrazii v drevnosti i srednevekov'e. Materialy konferencii, posvjashhennoj 100-letiju M.P. Grjaznova, 1.* Sankt-Peterburg, 43–46 (in Russian).

Naukovyi arkhiv Instytutu arkhologii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. F. 27. Spr. 4: Terenozhkin A.I. Tatarskie mogily okolo g. Orska: Mashinopis, maljunki, foto (in Russian).

Terenozhkin, A.I. (1932). Remeslennaja promyshlennost' Saraja Berke. *Izvestija GAIMK*, 5–6, 75–77 (in Russian).

Terenozhkin, A.I. (1935). Arheologicheskie razvedki po r. Chu v 1929 g. *Problemy dokapitalisticheskikh obshhestv*, 5–6, 138–150 (in Russian).

Terenozhkin, A.I., (1932). Jakubovskij, A.Ju. K voprosu o proishozhdenii remeslennoj promyshlennosti Saraja Berke, *Izvestija GAIMK*, 1931. *Soobshhenija GAIMK*, 5–6. Leningrad, 75–77 (in Russian).

Стаття: надійшла до редакції 11.10.2016
прийнята до друку 01.11.2016

MONGOLIAN INTENTION IN THE SCIENTIFIC BIOGRAPHY OF OLEKSIY TEREZOZHKIN

Valeriy SAYENKO

independent reseacher, e-mail: saykolaksay@gmail.com

The geography of the research interests and the personal field explorations of the prominent archeologist Oleksiy Ivanovich Terenozhkin embraces the widest territories – from the Central Europe to “the depths of Asia”. He investigated the impact of Hallstatt on the genesis of Scythian culture at the territory of Ukraine and searched for the additional argumentation for the confirmation of evidences of Scythian migration paths in the monuments of the East.

At the beginning of his scientific carrier, O. Terenozhkin has even planned to go to Mongolia for two years in order to carry out the respective researches and to proceed with the Mongolian history studies. The expectancies haven't been mentioned ever before up to now in any written research or publication devoted to the biography of O. Terenozhkin.

These intentions are illustrated by three letters from the correspondence between O. Terenozhkin and geologist M. Meyerov dated from summer of year of 1932 to the beginning of 1933 which had been found in the personal archive of O. Terenozhkin and published and analyzed in the article.

The application of O. Terenozhkin to the geological expedition to realize these plans was partially explained by the situation that the archeological explorations in the country had been significantly cut by that moment. In addition, the scientist kept other partner cooperation and relationship directly with the geological research institutions before.

It's necessary to emphasize that in 30th years of XX century O. Terenozhkin didn't simply carry out archeological excavations in the Central Asia and is interested in the monuments and antiquities of the region 'in general' and for 'nice to know' but started to specialize exactly in medieval archeology and history.

The scientist was also preparing the study on Mongolian history that time. He was sure in the sufficiency of his knowledge and abilities to fulfil the plan and intended to complete this textbook in one-two years in case if the moving to Mongolia realized. So only because of whole range of obstacles Oleksiy Ivanovich didn't become the one of the prominent founders of the archeological research of Mongolia.

Key words: biographic studies, epistolary, history of archaeology, Oleksiy Terenozhkin, Central Asia, Mongolia.